

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים

ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים

מועד הבחינה: קיץ תשע"ג, 2013

מספר השאלון: 210,011107

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון א'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; מילות יחס — 26 נקודות

פרק שלישי — תחביר ומערכת הצורות — 24 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.ד. הוראות מיוחדות:(1) יש לענות על כל השאלות **בגוף השאלון**, לפי ההוראות.(2) לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (23-24) של השאלון.

(3) הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

הערה: קישורית לדוגמאות תשובה לשאלון זה תתפרסם בדף הראשי של אתר משרד החינוך.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

לפניך מאמר ושני קטעים הנלווים לו. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

דונה גרציה שלא הכרתם

(מעובד על פי סחייק, צ' (2002). בעקבות דונה גרציה. אתר עמותת דונה גרציה. אוחר מ־ <http://amuta.donagracia.com>. וכן על פי סחייק, צ' (2010). דונה גרציה שלא הכרתם. עת-מול 213, עמ' 2-5. וכן על פי אתר משרד החינוך (2010). צידה לדרך: 500 שנה להולדתה של דונה גרציה. אוחר מ־ <http://cms.education.gov.il>)

קטע נלווה 1:

מי הם האנוסים?

יהודים שנאלצו להמיר את דתם אך המשיכו לראות את עצמם יהודים, קיימו את מצוות היהדות בסתר, ולרוב התחתנו בינם לבין עצמם. האנוסים הידועים ביותר הם אנוסי ספרד ופורטוגל. אלה היו רבבות יהודים שבעקבות פרעות במאות ה־14-15 המירו את דתם והתנצרו. הם פונו גם "הנוצרים החדשים". במחצית השנייה של המאה ה־15 התחיל לפעול בספרד, ומאוחר יותר גם בפורטוגל, מוסד האינקוויזיציה שתפקידו היה, בין היתר, לגלות אנוסים שאינם נאמנים לדת הנוצרית, לדון אותם ולהענישם.

בניגוד ליהודים שדבקו ביהדותם, האנוסים לא גורשו בזמן גירוש ספרד ופורטוגל, אולם רבים מהם נדדו ממקום למקום כדי להגיע למדינות סובלניות שבהן יוכלו לחזור ליהדותם.

(מעובד על פי שחם, ד', אנוסים. בתוך לקסיקון אנציקלופדי חדש. תל אביב, תשנ"ה. וכן על פי אנוסים. בתוך יבנה – האנציקלופדיה לנוער, ישראל)

דונה גרציה נולדה בליסבון שבפורטוגל בשנת 1510 למשפחת אנוסים. שמה הנוצרי היה ביאטריצ'י דה לונה, ובילדותה היא התגוררה בבית מהודר שהיו בו משרתים רבים. בכל יום ראשון היא נהגה ללכת לכנסייה. בהיותה ילדה שמה לב כי במרתפי הבית הדליקו בכל שבוע נרות בחשאי. כשהגיעה למצוות גילתה לה אמה כי שמה הוא חנה נשיא וכי היא יהודייה, בת למשפחת אנוסים ששורשיה בספרד.

משבגרה נישאה דונה גרציה לפרנסיסקו מנדס, שהיה אף בן למשפחת אנוסים. פרנסיסקו היה גדול סוחרי התבלינים באירופה, אדם אמיד שעסקיו חבקו עולם. אחיו דיאגו נשא לאישה את בריאנדה, אחותה הצעירה של דונה גרציה, והקים באנטוורפן שבבלגיה את "בנק מנדס", שהיה לבנק השני בגודלו באירופה.

לאחר מות בעלה של דונה גרציה,

שמונה שנים לאחר נישואיהם, עברו לשליטתה הון המשפחה וניהול העסקים שלו. עד מהרה היא התגלתה כאשת עסקים מצליחה בעולם גברי: יוזמת, מפתחת, מארגנת ומנהלת בנחישות אימפריה כלכלית חוצת גבולות.

בשנת 1536 נאלצה דונה גרציה לעזוב את פורטוגל בשל רדיפות האינקוויזיציה, שפעלה נגד האנוסים כדי למנוע מהם לקיים את מצוות היהדות. היא עקרה ללונדון ומשם לאנטוורפן. באנטוורפן נעשתה דונה גרציה אשת המעמד הגבוה.

בד בבד עם פעילותה המסחרית הבינ-לאומית הגלויה החלה דונה גרציה לפעול בחשאי להצלת אָחיה, יהודים ואנוסים, אשר נדדו ממקום למקום בעקבות גירוש ספרד ופורטוגל ורדיפות האינקוויזיציה. ביתה באנטוורפן היה למטה המרכזי של פעולותיה, וממנו נשלחו הוראות והנחיות לכל סוכניה ברחבי אירופה. סניפי הבנק המשפחתי "מנדס" אפשרו לה לבצע פעולות נסתרות ועלומות למען היהודים.

כשהחלה האינקוויזיציה לפעול גם באנטוורפן עזבה דונה גרציה את בלגיה ועברה לוונציה שבאיטליה. פרנסי העיר נהנו מנוכחותה של הגבירה העשירה בעולם, שפעילותה העסקית הכניסה ממון רב לקופת המדינה. כל אותה עת לא חדלה דונה גרציה מפעילותה החשאית למען הצלת היהודים. אולם חיי השלווה של דונה גרציה בוונציה נקטעו כאשר אחותה חשה כי אינה מקבלת די כסף מהאוצר המשפחתי, והלשינה על דונה גרציה כי היא דבקה ביהדותה ואינה "נוצרייה טובה". מחמת אותה הלשנה נאלצה דונה גרציה לעקור מוונציה לִפְרָה שבאיטליה.

שלטונות פְּרָה הליברליים אישרו לדונה גרציה לחזור לדתה, ושם היא גם חזרה לשמה העברי "חנה מנדס-נשיא". חייה השתנו מקצה לקצה – לא עוד חיים נוצריים וטקסים דתיים מבוימים, אלא חיים יהודיים ומנהיגות של אישה יהודייה. היא הקימה בִּפְרָה מטה מרכזי לטיפול בבעיות העם היהודי וקהילותיו בכל אירופה.

ביוזמתה ובמימונה נכתבו ספרי קודש שיועדו לאנוסים, כמו סידור תפילה בספרדית וכן תרגום התנ"ך לספרדית שנקרא בשם "תנ"ך פְּרָה". השם דונה גרציה נישא בהערצה בכל הקהילות היהודיות באירופה.

משקדרו השמים גם בִּפְרָה, החלה דונה גרציה להיערך להעברת המשפחה והעסקים הרבים לעיר הגדולה קושטא, איסטנבול של היום, שבטורקיה. איסטנבול הייתה אז אבן שואבת ליהודים רבים. סובלנותם של המנהיגים העותמאנים המוסלמים אפשרה לבני העם הנרדף לחזור ולקיים חיים גלויים ונורמליים.

קטע נלווה 2:

החרם על אַנְקוֹנָה

אנקונה הייתה עיר נמל ומרכז סחר באיטליה. בשנת 1555 ציווה האפיפיור ברומא לכלוא את כל "הנוצרים החדשים" באנקונה, משום שלטענתו הם קיימו את מצוות היהדות. הידיעה על מעצרים של "הנוצרים החדשים" הגיעה אל דונה גרציה, והיא החליטה לפעול למענם. אך מאמציה נכשלו, ועשרים וחמישה יהודים אנוסים הועלו על המוקד לעיני כול בכיכר העיר. כנקמה הכריזה דונה גרציה על חרם כלכלי על נמל אנקונה. בעקבות החרם שותק הנמל. אולם סוחרים יהודים שחששו כי ייפגעו המשיכו לסחור עם אנקונה, ובכך הביאו להתמוססותו של החרם.

(מעובד על פי אתר **משרד החינוך** [2010]. צידה לדרך:

500 שנה להולדתה של דונה גרציה.

אוחזר מ־ <http://cms.education.gov.il>)

בשנת 1553, לאחר מסע ארוך שעבר דרך סלוניקי שביוון, הגיעה דונה גרציה לתחנתה האחרונה – איסטנבול. מארמונה שבאיסטנבול השפיעה דונה גרציה על חיי היהודים שבאימפריה העותמאנית ומחוצה לה כתריסר שנים. היא הקימה את מוסד "הישיבה", ולידו ייסדה את "בית הכנסת של הסניורה". אנשיה אף פדו שבויים יהודים מספינות סוחר טורקיות שהגיעו לאיסטנבול. ביד רחבה היא פיזרה צדקה לעניים. נוסף לכך היא תמכה בבתי חולים, בבתי כנסת ובבתי ספר ברחבי האימפריה העותמאנית. אחד המפעלים הגדולים והידועים ביותר שלה היה הדפסת אלפי כתבי יד יהודיים והוצאתם לאור. 60 65

בזמן שהותה באיסטנבול העזה דונה גרציה לקרוא ליהודים לעלות לארץ-ישראל, והחליטה להקים בטבריה מקלט ליהודים נרדפים. כך לאחר 1500 שנות גלות, יותר מ-300 שנים לפני בנימין זאב הרצל, הצליחה האישה היהודייה לקבל רישיון מהסולטן להקמת אוטונומיה לעם היהודי בטבריה שבארץ-ישראל. מותה הפתאומי של דונה גרציה בשנת 1569 גרם להפסקת הבנייה בעיר, ומפעל הקמת האוטונומיה ליהודים בטבריה נקטע באבו. 70

דונה גרציה הייתה תופעה יוצאת דופן בתולדות העם היהודי. חזרתה ליהדות בגלוי היא אות ומופת להיותה מנהיגה לעמה: אילו הסתפקה בשאיפה לעשות הון אישי, הייתה נשאת עם בני משפחתה במעמד של "נוצרים חדשים", שהיה מקנה לה יתרונות רבים הן באירופה הן באיסטנבול. אולם כמנהיגה שאפה דונה גרציה לשנות את המציאות שבה חיה, ואין ספק שכך עשתה. 75

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-7.

1. דונה גרציה הייתה בת למשפחת אנוסים.

הבא מקטע נלווה 1 שני פרטי מידע על האנוסים, והדגם כל אחד מהם על פי סיפור חייה של דונה גרציה שבמאמר.

פרט מידע (1):

דוגמה:

פרט מידע (2):

דוגמה:

(8 נקודות)

3. אילו כישורים מיוחדים התגלו בדונה גרציה לאחר שהתאלמנה? (2 נקודות)

4. במה שונה הפעילות של דונה גרציה בפרך ובאיסטנבול מן הפעילות שלה במקומות הקודמים שהתגוררה בהם, ומהי הסיבה לכך? (6 נקודות)

5. לפניך ציטוט:

"כל המהות של מנהיגות היא ההבנה שהדברים הם בידיים שלך, שיש לך בחירה להחליט, לעשות, לפעול, לעצב את החיים ולעצב את סביבתך".

(על פי אשל, א', כפי שהופיע באתר **משרד החינוך** [2010]. צידה לדרך: 500 שנה להולדתה של דונה גרציה.

אוחזר מ־ <http://cms.education.gov.il>

כיצד אמירה זו באה לידי ביטוי בהתנהלות של דונה גרציה? בסס את דבריך על המאמר.

(6 נקודות)

6.

ניכר שלכותב המאמר יש יחס מיוחד כלפי דונה גרציה.

ציין מהו היחס של כותב המאמר כלפי דונה גרציה, והעתק שלושה ביטויים המבטאים יחס זה (ציין

את מספרי השורות שבהן נמצא כל ביטוי). (8 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

פרק שני – אוצר המילים והמשמעים; מילות היחס (26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 8-12.

אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)

8. במילון אבן שושן (2003) מובאים בערך נ-ה-ג הפעלים "נהג" ו"הנהיג".

קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

א. **נהג** [ארמית: נהג; ערבית: נהג] התווה דרך]

~ פעל **נָהַג** פעו"י 1. נהל, הוליך: "וינהג את-הצאן אחר המדבר" (שמות ג א). "אָנְהֵגְךָ אֶבְיֹאֵךְ אֶל-בֵּית אִמִּי" (שיר השירים ח ב). 2. הסיע פלי רכב: "ועזא ואחיו נהגים בעגלה" (דברי הימים א יג ז). רבים נוהגים בימינו במכוניות. 3. היה רגיל לעשות, היה מנהגו, דרכו היתה ל-: "מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי-פסחים עד חצות - עושין, מקום שנהגו שלא לעשות - אין עושין" (פסחים ד א). "צא וראה מה הצבור נוהג - ונהג!" (ירושלמי פאה כג). "לא היו בניו נוהגין פשוטה" (בבא בתרא ח ה). 4. היה רגיל ומקבל: "כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ" (קידושין א ט). "שבועת בטוי נוהגת באנשים ובנשים" (שבועות ג י). 5. [נהג ב-] התניחס אל-: "הלומד מחברו... אפלו אות אחת, צריך לנהג בו כבוד" (אבות ו ג). - [לנהג את-, ב-, עם-; נוהג, נהוג; ינהג, נהג!]

~ הפעיל **הִנְהִיג** פ"י 1. קבע כמנהג, קבע שיש לנהג באופן מסוים: "הנהיגו שיהו בודקין עדי נשים בדרישה ובחקירה" (תוספתא יבמות יד י). המנהל הנהיג סדרים חדשים במשרדו. הממשלה הנהיגה מתון בכלכלת המדינה. 2. הוליך, זרז ללכת: "ואין מנהיגין את הבהמה במקל פיוס-טוב" (ביצה ד ה). "ומנהיג את הסוס אל הבאר" (ביאליק, אריה א). 3. נהל, הורה את הדרך ללכת בה: "כל פרנס שמנהיג את הצבור בנחת, זוכה ומנהיגם לעולם הבא" (סנהדרין צב). [וראו עוד ערך מנהיג]. - [להנהיג את-, מנהיג, ינהיג]

א. לפניך משפט מן המאמר.

"בכל יום ראשון היא נהגה ללכת לכנסייה" (שורות 5-6).

— איזו מחמש ההגדרות של הפועל "נהג" מבטאת את המשמעות של המילה "נהגה"

במשפט זה? ציין את מספרה. _____ (2 נקודות)

— כתוב לאיזה רובד לשון שייכת הגדרה זו. _____ (נקודה אחת)

(שים לב: סעיפים ב-ד של שאלה זו בעמוד הבא.)

ב. דונה גרציה הנהיגה את עמה בתקופה קשה.

איזו משלוש ההגדרות של הפועל "הנהיג" מבטאת את משמעות המילה "הנהיגה" במשפט זה?
ציין את מספרה. _____ (2 נקודות)

ג. אחת מן ההגדרות של הפועל "נהג" קרובה במשמעותה למשמעויות של הגדרות 2 ו- 3 של הפועל "הנהיג".

ציין את מספרה. _____ (2 נקודות)

ד. אילו שני פרטים דקדוקיים על הפועל "נהג" אפשר ללמוד מן המידע המובא

בסוגריים המרובעים בסוף הערך של פועל זה? (2 נקודות)

9.

לפועל "עָבַר" בנטייתו השונות משמעויות רבות בעברית בת-ימינו.

להלן כמה ממשמעויות אלה (ממילון אבן-שושן) הממוספרות בספרות 1-8.

1 — הלך ובא אל העבר השני של מקום מסוים.

2 — הלך לכאן ולכאן, שוטט.

3 — חלף, הלך ונעלם.

4 — מיהר והקדים את מישהו, הרחיק יותר ממנו.

5 — יצא מחזקת מישהו ונכנס לחזקת אחר.

6 — התפשט ונפוץ.

7 — הצליח בתחרות, בבחינה.

8 — החליף מקום מגורים, מקום עבודה וכדומה.

לפניך שני ציטוטים מן המאמר, ובכל אחד מהם מודגש הפועל "עָבַר" בנטיית שונות.

כתוב ליד כל ציטוט את הספרה המציינת את המשמעות של הפועל "עָבַר" מבין המשמעויות 1-8

שלעיל. (4 נקודות)

א. "לאחר מות בעלה [...] **עברו** לשליטתה הון המשפחה וניהול העסקים שלו" (שורות 20-21).

משמעות מספר _____

ב. "כשהחלה האינקוויזיציה לפעול גם באנטוורפן עזבה דונה גרציה את בלגיה ו**עברה** לוונציה

שבאיטליה" (שורות 32-33).

משמעות מספר _____

10. א. העתק משורות 24-31 שני זוגות של מילים נרדפות. (2 נקודות)

זוג (1):

זוג (2):

ב. ציין (לא מן המאמר) מילה **מנוגדת** למילה "אמיד" (שורה 14) ומילה **מנוגדת** לצירוף

"ביד רחבה" (שורה 62). (2 נקודות)

מילה מנוגדת ל"אמיד":

מילה מנוגדת ל"ביד רחבה":

11. א. "איסטנבול הייתה אז **אבן שואבת** ליהודים רבים" (שורות 53-54).

הקף את המשמעות ה**נכונה** של הצירוף "אבן שואבת" במשפט זה. (2 נקודות)

(1) מרכז דתי

(2) מוקד משיכה

(3) עיר משגשגת

(4) מקום יוקרתי

ב. "מפעל הקמת האוטונומיה ליהודים בטבריה **נקטע באבו**" (שורות 70-71).

המילה **אב** מוגדרת במילון אבן שושן:

1. צמח רך ורענן

2. צמיחה ופריחה

לפי פירושים אלה, הסבר את הביטוי המטפורי "נקטע באבו" בהקשרו במאמר. (2 נקודות)

(5 נקודות)

מילות היחס

12. א. לפניך קטע ובו מודגשים שלושה זוגות של מילות יחס. בכל זוג הקף את הצורה הנכונה של מילת היחס מבין שתי האפשרויות המוצעות. (3 נקודות)

הבית של דונה גרציה — אגדה של מקום

הבית של דונה גרציה בטבריה הוא מלון ומוזאון מיוחד במינו, המספר את סיפורה של המנהיגה היהודייה. זהו מקום שבו תפליגו בדמיונכם אל המאה ה-16 בזכות התפאורה בסגנון ארמונה של הגבירה ובזכות הצלילים מתקופת הרנסנס. אנו מזמינים אותכם/אתכם להגיע למקום ולחוש את האווירה המיוחדת השוררת בו. בין היתר מבקרים במלון קבוצות של תלמידים, ואחת מן המטרות של הסיורים הנערכים בעבורם היא לחזק אצלם / אצלם את המודעות לחלקן הנכבד של הנשים בהיסטוריה. אחד התלמידים שהשתתף בסיור הדגיש כי הסיור חשוב, וכי בלעדיו / בלעדו הוא לא היה יכול להבין את גדולתה של דונה גרציה ואת חשיבות פעילותה.

ב. לפניך שני משפטים.

בכל משפט כתוב את מילת היחס החסרה בנטייתה הנכונה, לפי הנתונים בסוגריים מתחת לקו. (2 נקודות)

(1) חברות טיולים מציעות "מסע בעקבות דונה גרציה". המסע _____ (בעקבות, נסתרת)

יכלול ביקור בכל אחת מן המדינות שבהן היא שהתה.

(2) היהודים העריצו את דונה גרציה. היא הייתה _____ משענת והצלה. (בשביל, נסתרים)

פרק שלישי – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (13-16) וארבע מתחום מערכת הצורות (17-20).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות
או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה – 6 נקודות).

תחביר

13. א. העתק מן הקטע שלפניך רק את המשפטים הפשוטים, וסמן בהם את הנושא ואת הנשוא.
בפְּרָה הוּקַם בִּידֵי דוֹנָה גְרָצִיָּה מִטָּה מִרְכִּזֵי לְטִיפּוֹל בְּבַעִיּוֹת הָעַם הַיְהוּדִי בְּכָל אֵירוּפָּה.
בְּמִימוֹנָה נִכְתְּבוּ סִפְרֵי קוֹדֶשׁ, וְשִׁמָּה נִישָׂא בְּהַעֲרָצָה בְּכָל הַקְּהִילוֹת הַיְהוּדִיּוֹת בְּאֵירוּפָּה.
פְּעִילוֹתֶיהָ זָכְתָה לְגִילוּיֵי הוֹקְרָה רַבִּים.

ב. לפניך משפט ובו מילים מודגשות בקו.
לאחר 1500 שנות גלות קיבלה האישה היהודייה רישיון להקמת אוטונומיה לעם היהודי.
אילו מבין המילים המודגשות בקו במשפט הנתון הן משלימי פועל? העתק אותן.

ג. לפניך משפט. הקף במעגל את משלימי השם במשפט.
סובלנותם של המנהיגים העותמאנים אפשרה לבני העם הנרדף קיום חיים נורמליים.

14. לפניך שלושה משפטים מורכבים III-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. דונה גרציה נולדה בליסבון שבפורטוגל בשנת 1510 למשפחת אנוסים ששמרה בסתר על

יהדותה.

II. היא פעלה להצלת היהודים שנמלטו מארצם.

III. כשהורגשו פעולות האינקוויזיציה באנטוורפן, עזבה האישה העשירה את בלגיה.

א. בכל משפט תחם את הפסוקית, וציין מעליה אם היא משלימה את הפועל או משלימה את השם.

ב. בכל אחד מן המשפטים III-I ציין את הנושא ואת הנשוא של החלק העיקרי במשפט.

I. נושא: _____ נשוא: _____

II. נושא: _____ נשוא: _____

III. נושא: _____ נשוא: _____

15. א. לפניך שני משפטים.

I. בשל רדיפות האינקוויזיציה עזבה דונה גרציה את פורטוגל בשנת 1536.

II. מותה הפתאומי של דונה גרציה בשנת 1569 גרם להפסקת הבנייה בטבריה.

בכל אחד מן המשפטים יש קשר לוגי של סיבה ותוצאה.

(1) ציין בכל משפט את המילה המציינת קשר זה.

_____ המילה במשפט I:

_____ המילה במשפט II:

(2) העתק מכל משפט את החלק שהוא התוצאה.

_____ התוצאה במשפט I:

_____ התוצאה במשפט II:

ב. מחמת אותה הלשנה נאלצה דונה גרציה לעקור מוונציה לפְּרָה.

הקף את המילים שיכולות להחליף את המילה מחמת ולשמור על משמעות המשפט

בהקשרו במאמר.

— בגלל

— בזכות

— למען

— עקב

— למרות

16. א. קרא את הקטע שלפניך, וענה על הסעיפים שאחריו.

בסיום פסטיבל דונה גרציה שנערך השנה סיפרה מארגנת הפסטיבל כי האירוע נחל הצלחה רבה, והוסיפה: "אנחנו בעמותת דונה גרציה נמשיך להנציח את מורשתה ופועלה של הגבירה בפעולות שונות ובפסטיבל שנתי. ברצוני להודות לעיריית טבריה ולכל המשתתפים בעשייה להצלחת הפסטיבל".

(1) מתח קו מתחת לדברי מארגנת הפסטיבל הנמסרים בדיבור ישיר, וציין שני סימנים לזיהוי הדיבור הישיר.

(2) כתוב את כל הקטע שבמסגרת בדיבור עקיף.

ב. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הבית של דונה גרציה
מוזאון דונה גרציה בטבריה הוא מפעל תרבותי ייחודי שהוקם ב־2001. אחד מהרעיונות המרכזיים המודגשים בו הוא מנהיגות נשים.

האם כותרת הקטע היא צירוף או משפט? הסבר את קביעתך במונחים תחביריים.

ג. העתק מן הקטע צירוף סמיכות.

מערכת הצורות

17. א. לפניך טבלה.

בעמודה הימנית יש משפטים ובהם פעלים מודגשים. השלם את הטבלה במקומות הריקים (הלבנים).
בעמודה השמאלית הקף צורת פועל נוספת מאותו הבניין של הפועל הנתון.

הקף צורת פועל נוספת מאותו הבניין	שם הפעולה	הבניין	השורש	הפועל
נָפַזַר, נִפְזַר, נִתְפַזַר				דונה גרציה פִּזְרָה צדקה לעניים.
יִדְלֶקוּ, תִּדְלֶקוּ, יִדְלֶקוּ				בביתה של דונה גרציה הִדְלִיקוּ נרות בכל שבוע.
הִסְפִּיקוּ, תִּסְפִּיקוּ, מִסְתַּפְּקוֹת				אילו הִסְתַּפְּקָה בשאיפה לעשות הון אישי, הייתה נשארת במעמד של "נוצרים חדשים".
תִּשְׁתַּק, תִּשְׁתַּק, תִּשְׁתַּק				בעקבות החרם שִׁתַּק הנמל.
הִכְרוּ, הִתְנַכְּרוּ, מִכִּירִים				דונה גרציה שלא הִכְרָתָם.

ב. יהודים רבים דִּבְּקוּ ביהדותם.

הקף את צורת עתיד נוכחים של הפועל דִּבְּקוּ.

תִּדְבְּקוּ, תִּדְבְּקוּ, תִּדְבְּקוּ, תִּדְבְּקוּ

18. לפניך קטע מנאומו של נשיא המדינה שמעון פרס לציון 500 שנה להולדת דונה גרציה (24/10/2010).

דונה גרציה הייתה "גדולה מהחיים". היא הצליחה לפלס את דרכה בעוז רוח נשי, בעולם שנשלט על ידי גברים. כיהודייה גאה בארצות הנצרות היא התהלכה בין מלכים [...] אני מסתכל על תקופתה ורואה שהיא פעלה בסביבה גאוגרפית בלתי יציבה [...]

א. העתק מן הקטע:

- שני פעלים בבניין התפעל: _____ , _____
- פועל אחד בבניין הפעיל: _____
- פועל אחד בבניין נפעל: _____

ב. מבין הפעלים שציינת בסעיף א, העתק פועל אחד שצורתו סבילה, וכתוב את הפועל הפעיל שלו.

הפועל הסביל: _____ , הפועל הפעיל שלו: _____

ג. מבין הפעלים שציינת בסעיף א, העתק רק את הפעלים בגוף נסתרת.

ד. העתק מן הקטע שם פועל וציין את בניינו.

שם הפועל: _____

הבניין: _____

19. א. לפניך שמונה שמות.

פְּסִטִּיבֵל, מִסֶּע, מְנַהִיגוֹת, בְּנֶק, סְפָרִיָּה, יְתָרוֹן, מִפְּעֵל, מַחְזָמֵר

מיין בטבלה שלפניך את השמות.

שורש ומשקל (גזירה מסורגת)	בסיס וצורן סופי (גזירה קווית)	הלחם בסיסים	שאי לה מלעז

ב. לפניך שבעה שמות פעולה. מיין אותם לקבוצות לפי בניינים, וציין את הבניין של כל קבוצה.

תְּמִיכָה, הַמְשֵׁף, נְדִידָה, בְּקִשָּׁה, הַדְּפָסָה, הַצָּלָה, סְכוּן

20. א. לפניך חמישה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

(1) **ילדותי** עברה עליי בבית מהודר.

(2) דונה גרציה הייתה אשת עסקים מצליחה בעולם **גברי**.

(3) אחותה של דונה גרציה לא קיבלה די כסף מהאוצר **המשפחתי**.

(4) **ביתי** ייבנה בטבריה.

(5) מותה **הפתאומי** של דונה גרציה גרם להפסקת הבנייה בטבריה.

מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות לשתי קבוצות, לפי תפקיד הצורן י במילה בהקשרה במשפט.

מילים שבהן הצורן ☐ י הוא צורן נטייה	מילים שבהן הצורן ☐ י הוא צורן גזירה

ב. (1) מהי המשמעות של צורן הגזירה י במילים שמיינת בטבלה?

(2) מהי המשמעות של צורן הנטייה י במילים שמיינת בטבלה?

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

